

انسان و عظمه سوله مش اولدینی سوزا کرنا بسوز ایسه و بسوزدن غازی باشانک جانی صیقلمش ایسه، او غزنه لر بسوزی واعظ افندیدن جوق اول سوله مش ایدی. بناء علیه غازی باشانک جانی ده دها اول کندیلری صیقلمش بولور.

مع هذا غازی باشانک بسوزدن جانی صیقلمه جفته. احتمال یرمیور. خصوصیه، واعظ افندی، مجاهده انساننده مقابل فتوال ورن مشهور درت خواجه دن یری ایش. شو حالده واعظ افندینک حساس ومدرك بذات اولدینی آکلاسیلور. بویه بر ذانک انسانی و عظمه غیر معقول سوزلر سوله مش اولدیغه قولای قولای اینانه میور. اگر بر شیر سوله مش ایسه، مطلقاً معقول سوزلر اولق لازم کایر. معقول سوزلر نه غازی باشانک جانی صیقار، نه ده مملکت فنانی طوقونور. قبول ایدلم که حقیقه فنا سوزلر سوله مشدر، شخصک فنانی عمرمه تشمیل ایتک غرضکارلق دکل نه در؟ بعض غزنه لک اخلاقه، اجتماعیه، معنویانه هاند یازیلری ملت و مملکت الهمضر یازیلردر. اولنک بوفنانی عموم مطبوعاته تشمیل ایتک نرم حق شناسلغمه مغایر حال و حرکتدر. مخارک دیگر بر خواجه افندی به عطفاً بولدیکی سوزده بر صلیه اولسه کر کدر. خواجه لر علیه براب اوجی آله ایتک ایچون وسیله احضارنده بض غزنه لک مامرانه مانا وره لری آز دکدر. دیگر بر خواجه افندی اگر حقیقه خواجه لک مملکت فنانی یابدقلرینه قانع اولدیغی سوله مش ایسه، بو خواجه یانی بر آدمدر، یا خود فنا بر کیمسدر. ائی بر آدم ایسه، عموم خواجه لک فاما اولماقلرینه دلالت ایدر. فنا بر آدم ایسه سولدیکی سوزک ماصدقی بالذت کندیسیم بیکدرا بعض غزنه لک بومشله بی بک زیاده اعظام ایدرک بوکا باش مقاله لر تخصیص ایتلرینک، جامعلرده واعظی وعظدن منع ایتک قدر حریت شکنانه توصیه لرده بولونلرینک معناسی، حکمتی طوغروسی آکلاسیلور. محفی ده شوراسیدر که بر طرفدن عصریلکدن، تجدید و حریتدن بحث ایتدکاری حالده دیگر طرفدن قرون وسطائی توصیه لرده بولونمقدن چکنمیورلر. عجبا حریت از قدر قورنوله جق برشمیدر؟ «حق توصیه اسلامده اهمیت بر وجیه در. و هر کسدن زیاده علما بو وظیفه ایله مکلفدر. ملتک باعث شوکت واعتلاسی اولان بو حریت اساسلرینی کورلمک ده عجباً عصریلک، مقتضاسی میدر؟

بارده معلم و معلمر

تونیده نشر اولسان (بالق) رفیقزده «معلمک حیات» عنوانی آلتده آقره دن کوندریلن بر مکتوبی اوقود ایکن:

«آقشام اولدی، هب برابر، معلم و معلمر مجلسک فارشونمده کی باره کیمزک.»

جلمسی نظر دقتی جلب ایتدی. معلم و معلمر متحداً باره کیتسونلر!

امان یاری! صافین بو بر سرچ قلم اولماسون؟ آقره ده کی بومعلمک حیاتنه زوالی معلم اهدی نه قدر ممنون!

بومعلم افندی به خبر ویریم که آوروپاده معلمر ایله معلملری بویه بارلرده کورسملر هپسین برون وظیفه لرندن هجو ایدرلردی. دکل بویه متحداً، بر معلم و معلمه منفرداً بویه بر باره کیده مزل. آوروپانک او سربست یرلرنده هر صنف خلک کیده جی یرلر میندر. معلم و معلمر، مداومینی، شوخ شرب، حتی آجیقه، چالغیلی برچایخانه بویه کیدوب جای ایچمه مزل. اولنک کیده جکاری یرلر، جدی و آخر باشلی انسانلر کیتدکاری محاردر. هه بارلر آفاق باصه مازلر. جوق یازی که آقره ده معلم و معلملرک باخصوص مجتمعا باره کیده میه جکاری آکلاسیلور. اورایه کیتکی حریتک مقتضیاتندن هدا ایتشلر نه یا کیش تلی! آوروپاده ظن اولونماسون که هر کسه حدسز بر حریت بخش اولونمشدر. اوراده کی قییدات صرف قانون دکدر. قانونده معلم افندی فلان یره کیده مزل دییه بر قید یولدر. فقط بولیدی، اخلاق اجتماعیه لویار. معلم افندی بی اویه بر یرده، مثلاً بارده کوردیلری، آرتق معلم افندینک ویا معلمه خانمک حیثیتی هجو اولور کیدر. ظن ایدرم جوجوق باباری ده آغزلرینی آجوب، کوزلرینی بومارلردی. بیلسه کز بویه تعلیم و تدریس ایله مکلف اولانلر، کندیلرینی نه قدر صیق طوتارلر.

معلم و معلملرک هب برلکده قلقوب ده باره کیتدکاری اورالده ایشیدنلرک آلدن معارف نظارت ویا مدیریت زور قورتیلور. کذلک حاکمدرده ایسته دکاری یرلر کیدوب ویا کچیره مزل.

بر هیئت اجتماعیه ایچنده تربیه معنویه ایله مکلف اولانلر، کندیلرینی قلوب صالیور مزل. وظیفه لرنده موفق اوله بیلک ایچون همشیریلرک حرمتلرینی جاب ایتک لازم کایر. بارلر کیدنلر ایسه تربیه وظیفه سی حواله ایدیلر مزل.

«اقدام»

افندی مقول قاریسنده خواجه لر به یاریمور؟

دارالمسلمین معلملرندن جودت بک، دارالمصلحین ماذونلری قونقره سنه انحافاً هلال احمر غزنه سنده مهم بر مقاله نشر ایتمشدر. بعض فقره لرینی عیناً نقل ایدیور:

«کوروبورم که ماذونلر مزلک ایشی اسکینه نظر ایتدکجه آغیرلاشیور. بوکا پروغراملرک واشخاصک صیق صیق دکیشدیرلر سنندن باشقه استانبول محیطک کوندن کونه ملوث بر حاله کله سی سائق اولوبور: دیشارینک بوتون بوزدیغی خواجه لر، مکتب ایچنده وجو قورله کنج لک روحنده یامق ضرورتیه آزیلور. هیکزه معلوم اولان بعض حادثه لر استنادله فکری ایضاح ایده م: ۱ — قومار ابتلاسی، کنج قیز و اوغلانلری جاذبه سنه مغلوب ایدیور. ۲ — سواقلر، محله لر، کوشه باشلرینه وازنجیه قدر مساعده ایدیلن «ایچکی»، مکتبلری ده ساحه سنه چکیور. هر کسک هلناً ایچدی برلرده اولنر نیچین کری قالسینلر؟ دییه لر چوغالیور.

۳ — مکتبه وسوقاقده طاشینماسی لازم کلن قیافت شکلی، اطرا دینی غائب ایتدی. بناء علیه، ناموسلو بر کنج قیز، قاشقه قیافتله مکتبه کلکدن چکیمه یور واونی محذور تلقی ایتدیور. عرفان حاله داخل اولانلرک بالدرلرله بویون وکوکسک زملر قدر آچیلماسنه مساعده ایدیلرله جکمی کیمسه کیمسه به صورما یور. اداره لر عاجز و مساحه کار، ابون حیران، محیط متردی. محترم جلال اسعد بک آقشام غزنه سنده (چیللق قولولر) مقاله سی، بزی ابقاظ ایتسه کر کدر.

۴ — محیط بوزولدیغی نسبتنده، مکتبلرک قونترولی آرتیرماسی و بعض

قادیانلریمزہ توصیہ ایدیلرینک اورنلر

ینه آیدیلرینک مجموعه سنده روسیه ده کی مسلمان قادیانلرینک اجتماعی وضعیتلرینه حصر اولونان بر مقاله شوصورتله نهایت بولیور :

« بوتون شورال روسیه سنده یاشایان مسلمان قادیانلرینک بکونکی وضعیتی بزه چوق کوزمل کوستریورکه شورال اداره سی قادیانلر و عدایت کی حقوق، مطبوعاتده، قورولتایلرده، هیئت اداره سچکیلرینده، اقتصادی و سیاسی ساحه لرده اولرک اشتراك حقنی تام مناسیله ویرمش، وسوزده دکل، حقیقتده اولری ارککلردن آیری وایش یایماز، کندیلرین برشی بکله نه سزکی تلقی ایتماش، وقادیانلرده کندیلرینک قابیلرینی، استعدادلرینی، وایش یاییلر انسانلر اولدقلرینی فعلاً اثبات ایتمیشلردر. شورال حاکمیتدن اول آذربایجان، تاتارستان، بخارا، و تورکستانده ده قادیانلر طبقی شمیدی بزه اولدی کی خوجه وموللا قورقوسندن تیاترویہ کیتکدن چکینیر، صحنه یه چیقماز، قالین برده لرله اورتو لوردی. فقط شورال حکومتی زماننده، قره اورتور آلتنده ایکلرین روسیه مسلمان قادیانلری دوت بش سنده بری اوقارا اورتورلری بیرتمش، حیات ساحه سته آیلش، انسانلق حقوقنه مالک، تیاترولر، صحه لرله اشتراك ایدیور. بزه بویله شورال روسیه سنده انسان کی یشایان قادیانلر مالک اولیشمزی کندیمز ایچون بویوک بریدبختلق تلقی ایتمه لی یز وقادیانلق قورتولوشی یولنده اولری اورنک آلاملی یز. یشاسون شورال روسیه سنک حره، سربست، فعال مسلمان قادیانلری. — فوزیه »

تورکیا قادیانلرینی تیاترولرله، صحنه لرله اشتراك ایتمدیکی ایچون انسان کی یاشاماقله اتهم ایتمی وقادیانلر قورتولوشی تیاترولرله، صحنه لرله اشترا کده بولان بو (فوزیه) خاتم هرکیم ایسه بقله بی آخیزندن چیقارمش بولونیور. دوستی، دشمنی سسجه میه جک درجه لرده غفلته دوشن مسلمانلری ایفاظ ایدمک ماهیتده اولان بوسوزلر دقتله اوقونلی وتوصیه ایدیلن (اورنک) ک نه اولدیغی، مسلمان قادیانلرینک نرینه طوغرو کوتورملک ایسته نیلیدیکی آکلامالیدر.

ضدالت یوللری

مسلمانلغی فقیر، بولشه ویک رئیس تمیل

« سیاه رمضانہ آرتیق تحمل ایدیله میه جکفی، سویله یین، صحنه لرله چیقما دقلری ایچون تورک قادیانلرینی انسانلق خارجه چیقاران (آیدیلرینک) مجموعه سی بولشویککلر پیری اولان (لنین) حقنده بر مرثیه نشر ایدیور. مرثیه باشدن باشه له نینک یاد محاسنی ایله مالی. له نین اک کوزل کله لر، اک یوکسک توصیفلرله کولکره چیقاریلور. له نینک وفاتنده موسقو واده بولونان (شاذیه صبیحه) خانم اوکونکی حسیاتی شو صورتله ایضاح ایدیور :

« له نین اولدی... بوتون دنیانک نفسی کسپیلر کی برشی اولدی. صانکه دکزل قرملری باصدیلر. صانکه ارض بر دبره حرکتدن قالدی. اوچی بوجانی بولونمایان یوز میلیونلرجه انسانلق بر جمعیت صانکه برآنده، بر نفسله تسلیم روح ابتدی.

فضائل، دیشاریده یاشاماسه بیله مکتبده، تحصیل مدتیجه صاف وباکر یاشامانی فرضدر. بومرض ایدمک فضايلر، کرک کندی وکرک بر چوق مکتبلرده موجود معلم دوستلرک مهادتاملرله ثابت اولدیغی اوزره طلبه و طالباتدن سیلنمکده در. بناء علیه بومنقرض فضايلرک دیر یلتمه سته غیرت ایتمک لازمدر. کندی تجربه لرله قائم که بر مکتبده عموم ارکان اداره وتعلیمیه آراسنده فلان وفلان خطر حرکتده اتحاد حاصل ایدله مشسه بر، ایکی کیشینک اورته للی اصلاح ایتمه سندن بر فائده حصوله کلز. بناء علیه آنا فضايلرک محیطه رغماً تعلیم وترتیه ساحه سنده باریندیر یلماسی ایچین هیچ دکله اکثریتک عین شکله حرکتی تأمین ایتملی یز.

شیمدی شکل ایضای اداره لک اجتهدینه محول اولقی اوزره آنجوق بعضی اساسلی فضايلردن بحث ایدمک :

۱ — مکتبلرده طلبه و طالبات آراسنده (تعاون) مسئله سی مثلاً اول ویا حساب درجه سنده بر قیمتی هنوز حائر دکلد.

۲ — (تصرف) ک مکتبلریمزده الفبائی بیله فعلاً معلوم دکلد.

۳ — (نماز، آبدست، غسل) قالقالی یرینه هیچ برشی قونمادی. قویایلن چیقارسه براور.

قوس قوجه انسانلرک لش کی آیاقلرله یتاغه کیردیکی کورن وجدانی برآدامک چیلدیر ماماسی قابل دکلد. فقط نه اولاجق؟ تیزک مثلاً جغرافیا درسی قدر اهمیتلی برشیمی در؟ بایرام نمازنده اولسون ملت حسیاته اشتراک و ییقامنه لزوم کورمه یلر، صانکه بر قباحتمی یامیشلردر؟

۴ — کرک طلبه، کرک صنفلر، کرکه بر قاج مکتب آراسنده علمی مسابقه لر یایما یورز. یالکیز (طوب) ایچین یاییورز. طلبه بی طوب قدر علمی موسلرده سوقه ایتمک اوزره بوتکلینی تأمل ایتملی یز.

بولشه ویک فکر لری

ارطامه دینییه قارشى عقارت رنجاور

برخواجه افندیکنک نشر ایتمدیکی علمی بر رساله مناسبتیله (آیدیلرینک) مجموعه سی یازدیغی بر مقاله انتقادیه ده دییور که :

« ... بوتیز توکنمز اوروجه، شوردرلو کچمه یین سیاه رمضانہ دها فضله تحمل ایدمه یه جکلرینی... رمضانده سمحور طوبی ایله دولایی یوتوب اوروجه نیت ایدن خواجه افندی نرهن ییلدین ؟ .. »

شعائر اسلامیه بی ییقدقندن صوکره شیمدی تعرضلر ارکان اسلامیه یه قارشى توجه اولونما یه باشلادی. بومقاله نک آلتنده اوچ ییلدیز اولدیغی جهنله محرری هر حالده بر مسلمان اولماسه کرک ا بولشه ویککلرک بویله اوچ ییلدیزک آرقه سته کیزله نه رک تورکجه بر مجموعه ده ارکان اسلامیه یه قارشى هجوملرده بولونمسی مسلمانلغی صاران ته لکه نک نه قدر تقرب ایتمش اولدیغی کوسترمه یه کافیدر. بولشه ویک روسیه دن باشقه دنیانک هیچ بریرنده مقدساته قارشى بوقدر شنیع بر تجاوزده بولونولما مشدر. حرینی یالکیز مقدساته قارشى بی پروا تعرضدن عبارت ظن ایدنلر قدر حریتک دشمنلری اوله ماز.